

зумовлюють як специфіку організації державної влади та характер її зв'язку з народом, так і той спосіб, в який у процесі функціонування держави конститується та реалізується державна влада.

Станом на сьогодні юристи, політологи, політики ще не дійшли єдиної думки і щодо призначення демократії. В науці склалося два підходи щодо даної проблеми. Прихильники одного з них пов'язують призначення демократії з пошуком загального блага та вбачають в демократії засіб виявлення загального блага. Прихильники ж іншого - вбачають в демократії механізм для управління владними відносинами. Вони вважають, що владу можна контролювати, перетворивши її на об'єкт електорального змагання.

Усі ці питання заслуговують на увагу і потребують окремої дискусії.

Список використаних джерел:

1. Марченко М.Н. Демократические основы политической организации советского общества X М.Н. Марченко - М., 1997. - с. 112.

2. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року: - К. Велес, 2011. -48 с.

Безверха Ю.В., здобувач кафедри конституційного та міжнародного права НАВС

Історичний аналіз конституційно-правового забезпечення права на доступ до інформації в Україні та країнах Європейського Союзу

Інформація є основним об'єктом інформаційного суспільства, і її роль сьогодні важко переоцінити. Обіг інформації в суспільстві дає підстави для висновку про появу нового виду суспільних відносин - інформаційних, що є об'єктом правового регулювання [1, с.13].

У ст. 50 Конституції України закріплено, що кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена. Тобто держава на конституційному рівні гарантує право вільного доступу до вказаних видів інформації.

Сьогодні як ніколи життя людини тісно пов'язане з інформацією. Усе більшого поширення набувають такі поняття як „інформаційна безпека”, „інформаційна політика”, „правовий захист інформації”, „відносини з приводу інформації”, „інформаційне забезпечення” тощо. В умовах побудови правової держави інформація, як важливий ресурс суспільства, набуває все більшого значення. Головні положення щодо правового регулювання інформаційних відносин містяться у Законі України від 2 жовтня 1992 р. «Про інформацію».

Законодавче визначення категорії «інформація» наводиться у ст. 1 Закону України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. Відповідно до якого,

інформація - це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [2].

Загальна декларація прав людини є основним загальноприйнятим документом проголошення прав людини, обов'язковим для виконання всіма країнами-учасницями як документ, що належить до прецедентного міжнародного права. Ст. 19 Декларації прав людини гарантує не тільки право на свободу вираження поглядів, а й право на доступ до інформації; це положення сформульовано так: "Кожний має право на свободу думки і вираження; це право включає також право вільно виражати думки та збирати, отримувати та поширювати інформацію і думки через засоби масової інформації, незважаючи на кордони..."[3].

Зазначені свободи можуть бути обмежені у випадках, визначених ст. 29 Загальної декларації, коли "це встановлено законом з метою забезпечення належного визнання і поваги прав та свобод інших осіб, задоволення справедливих вимог моралі, суспільного порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві" [3]. У Міжнародному пакті про громадянські та політичні права, ратифікованому Україною у 1973 р., гарантії доступу до інформації сформульовані подібно до Загальної декларації прав людини, а саме: "Кожен повинен мати право на свободу думки і слова: це право включає свободу збирати, отримувати і поширювати інформацію та думки різних видів усно, письмово чи друком, незважаючи на кордони..."[4]. Свобода слова та думки також забезпечується Конвенцією з прав людини [5], ратифікованою в Україні у вересні 1997 р.

Посилаючись на Конвенцію з прав людини, Парламентська Асамблея Ради Європи схвалила Рекомендації № 854 (від 1979 р.), які були адресовані Раді Міністрів. Рекомендації закликали до вільного доступу до урядових документів та реалізації права на інформацію. Парламентська Асамблея переконувала країни-члени, які ще не схвалили нормативних актів про інформацію, доповнити національне законодавство відповідним регулюванням.

Для забезпечення свободи інформації та запровадження принципів вільного доступу до документів у Рекомендаціях Ради Міністрів (81) 19, схвалених у 1987 р., були визначені конкретні заходи щодо доступу до інформації, яка перебуває у розпорядженні органів державної влади. Згідно з положеннями згаданого документа для країн-членів ЄС є обов'язковими такі принципи, а саме:

1. Усі громадяни країн-членів мають право скласти запит на інформацію, яка перебуває в розпорядженні органів публічної влади.

2. Заборонено відмовляти у запиті на інформацію лише тому, що інформація, на яку складається запит, не стосується особистих інтересів зацікавленої сторони.

3. Кожен запит на інформацію повинен бути розглянутий у визначений термін, а в разі відмови у наданні документів повинно бути чітко пояснено (обґрунтовано) причини відмови.

4. Доступ до інформації може бути обмеженим лише у випадках, визначених законом, та які стосуються інтересів національної безпеки,

громадського порядку, розслідування кримінальних проваджень, або які можуть порушити право на приватність.

Так, у 2002 році Комітет Міністрів Ради Європи розробив та прийняв детальну рекомендацію стосовно доступу до офіційних документів, у якій проголошено загальний принцип доступу до офіційних документів. В ньому йдеться, що “Країни-учасниці по винні забезпечити право особи на доступ за запитом до офіційних документів, що належать органам державної влади”. Цей принцип повинен застосовуватися в усіх без винятку випадках, без дискримінації на будь-якій основі, у тому числі на основі національності особи. Хоча, в рекомендаціях чітко окреслено випадки обмеження доступу до офіційних документів, наприклад: інформації про національну безпеку, оборону та міжнародні відносини; громадську безпеку; запобігання, розслідування та переслідування злочинної діяльності; особисте життя та інші законні особисті інтереси.

Таким чином, дослідження питання забезпечення доступу до інформації в Україні та країнах Європейського Союзу та його конституційно-правового регулювання прямо пов'язано із дотриманням конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також забезпечення національної безпеки, яка включає в себе: захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, запобігання та нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам в усіх сферах державної політики.

Список використаних джерел

1. Виноградова Г. В. Правове регулювання інформаційних відносин в Україні. - К.: Юстініан, 2006. - 176 с.
2. Закон України від 2 жовтня 1992 р. «Про інформацію» // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 48. - Ст. 650.
3. Загальна декларація прав людини : прийнята і проголошена в Резолюції 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 груд. 1948 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : прийнято 16 груд. 1966 р. Генеральною Асамблеєю ООН. Док. ООН А/RES/2200 А (XXI) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_043
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : прийнята в Римі 4 листоп. 1950 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004